

דבר העורכים

האינטרנט שינה את העולם עבור כולנו. האם ניתן לדמיין את העולם בלעדיו? את העולם החברתי, הכלכלי, המשפטי? כוח גדול יש לכל גולשת וגולש, כוח חסר תקדים בהיסטוריה – לחפש, לבדוק, לגלות, לדעת, להתנסות, לפרסם, לשוחח, למכור, לקנות, להתברר, להתעשר, לרכוש דעת, לרכוש חברים ומה לא. הטכנולוגיה החדשה והמתחדשת בלי הרף ממשיכה לייצר אפשרויות חדשות לפרטים, לקהילות, לרשויות ולמדינות. היא מאתגרת עבור משטרים פוליטיים דמוקרטיים ואחרים, מאתגרת את הסדר החברתי, הכלכלה וכמובן, מאתגרת את המשפט. בכך, כמובן, אין משהו ייחודי; כל טכנולוגיה חדשה יוצרת מטיבה אתגרים עבור העולם בכלל והמשפט בפרט. עם זאת, נדמה כי האינטרנט מיוחד בהיקף, ברוחב, בעומק, בגיוון, בעושר, במורכבות, בהתחדשות האינסופית, בחלחול ובהתפשטות לכל תחום, לכל ענף, לכל אדם. האם המשפט יכול לאתגרים הללו? האם הוא ערוך להם?

בפתח שנת 2013 בישראל, המשפט, בחלקו לפחות, אינו ערוך לאתגרי האינטרנט. עד כה המחוקק לא נגע בהסדרים קיימים רבים, מהותיים, דיוניים וראייתיים. ייתכן שהמחוקק סבור שהחוקים הקיימים מתאימים למציאות המתחדשת ולכן אינם טעונים תיקון ועדכון. לחילופין אפשר שפשוט טרם התפנה לערוך את ההתאמות או שמא טרם מצא את הפתרון או את האיזון הראוי. ובשעה שהמחוקק שוקט על שמריו, האינטרנט מוסיף לחדש, ולא רק לטובה. עבריינים מוצאים דרכים חדשות לפגוע ברכוש, בפרטיות ואפילו בגוף, הכל מנוחיות הבית ובלי להסתכן פיזית. מעוולים מפרסמים דברי בלע על אחרים, תוך הסתרות מאחורי כינוי סתמי. זכויות יוצרים מופרות, חוזים מופרים, צרכנים מוטעים. עובדים מנצלים את הרשת לצרכים פרטיים ולעתים לריגול עסקי; מעסיקים מרגלים אחר עובדיהם ובודקים את תכולת הדואר האלקטרוני שלהם. אתרים במדינות זרות חושפים גולשים ישראלים לתוכן שאינו חוקי בישראל. הפרות מהותיות, אם כן, אינן במחסור ברשת. גם שאלות דיוניות וראייתיות. האם מותר לרשות מנהלית לגשת לחשבון דואר אלקטרוני של הפרט? האם מותר לה לעיין בו בזמן אמת בלי ידיעתו? האם סרטון שהועלה ברשת חברתית יכול לשמש להרשעה בנהיגה פרועה? כיצד להחיל את כללי הסמכות של בית המשפט על התנהגות מקוונת? האם מפלגות מוגבלות בהתנהלותן ברשת באותו אופן שהן מוגבלות בחלל הפיזי? ומהן המגבלות המוטלות על גופי אינטרנט מובילים וחשובים כמו מנועי חיפוש, רשתות חברתיות ופורטלים?

השאלות רבות ומורכבות. וכשהמחוקק ממשיך לשתוק, עיקר הנטל נופל על בעלי הדין בשלב הראשון ועל בתי המשפט בשלב השני. על האחרונים להכריע אם יש חוק

שהוא בר-החלה בנסיבות העניין, אם החוק הולם את המציאות החדשה וכיצד להחילו. האם בית המשפט הוא גוף מתאים להתמודד עם שאלות מורכבות כל כך מבחינה טכנולוגית, חברתית וכלכלית? ייתכן שלא. אך במצב שבו המחוקק נמנע מלפעול, נמנע מלחדש, נמנע מלתקן ולעדכן – אין לבית המשפט ברירה אלא להכריע בשאלה שהונחה לפתחו.

עד שהמחוקק יפעל ועד שבית המשפט יכריע, האקדמיה צריכה לנסות ולהאיר את הדרך: להצביע ולהזהיר מפני בורות ומהמורות מחד גיסא, לסלול ולהציע שבילים נוחים יותר ולעודד את ההליכה בהם מאידך גיסא. גיליון זה מוקדש למשפט ואינטרנט. הוא נוגע במגוון סוגיות מחזית המשפט – הפלילי והאזרחי, המהותי והדיוני. סוגיות אלו רחוקות מלמצות את האתגרים שבפנינו כיום, לא כל שכן אלו שבעתיד. ניתן לצפות שהפרקטיקה והאקדמיה המשפטיות תצלולנה עמוק יותר ויותר לתוך עולם האינטרנט, לצד האזרחים שכבר גולשים וצוללים לעומק כדבר שבשגרה. גיליון זה מציג טבילה משפטית פרקטית לעולם האינטרנט. כמו כל גיליונות הפרקליט בשנים האחרונות, וכחלק מהרצון להנגיש את האקדמיה לכל, הגיליון זמין לקריאה חופשית ברשת האינטרנט הפתוחה. אנו מאחלים לציבור קריאה גולשת.

אסף הרדוף	יניב ואקי	יורם רבין	דנה אוזן	שני בראון
עורך	עורך	עורך אחראי	עורכת משנה	עורכת משנה